

Sanastoa alalukuun 11.3

alistaa (1) tässä yhteydessä: pakottaa oman vallan alle, tekemään niin kuin sanoo.

alistivat → alistaa

arjalainen tässä yhteydessä: pohjoinen ihmisrotu, erityisesti saksalaiset, ei-juutalaiset

arjalaisia → arjalainen

arjalaisiksi → arjalainen

arjalaisina → arjalainen

evoluutio se, että eläin ja kasvilajit ovat kehittyneet miljoonien vuosien aikana sellaisiksi, kun ne ovat nykyään sen vuoksi, että ne lajit, jotka ovat pärjänneet parhaiten, ovat lisääntyneet eniten.

evoluutiota → evoluutio

ghettoalue alue, joilla juutalaiset saivat asua

ghettoalueille → ghettoalue

holokausti Euroopan juutalaisten kansanmurha toisessa maailmansodassa

holokaustin → holokausti

holokaustissa → holokausti

ihmisrotu (yhdyssana: ihminen + rotu) tässä yhteydessä: perimältään eli geeneiltään ja ulkonäöltään samanlaiset ihmiset, tietyn väriset ihmiset. Tieteessä ei ole voitu osoittaa, että ihmiset kuuluisivat eri rotuihin.

ihmisrotua → ihmisrotu

ihmisrotua → ihmisrotu

jalostaa (1) tässä yhteydessä: kehittää niin, että valitaan aina tietynlaiset yksilö, jotka lisääntyvät. Esimerkiksi jos halutaan jalostaa pitkä kasvi, valitaan aina kaikkein pisimpien kasvien siemenet, jolloin kasveista tulee aina pidempiä.

jalostaminen (→verbi jalostaa) se, että valitaan vain tietynlaiset yksilöt lisääntymään, jotta saadaan sellaisia lajeja kuin halutaan

jalostetaan → jalostaa

juutalainen sellainen, joka kuuluu juutalaiseen uskontoon

juutalaiset → juutalainen

juutalaisia → juutalainen

juutalaisilla → juutalainen

juutalaisille → juutalainen

juutalaisten → juutalainen

juutalaisviha (yhdyssana: juutalainen + viha) juutalaisten vihaaminen

kaasu aineen yksi muoto, jossa aine on ilmassa. Esimerkiksi happi tai vesihöyry ovat kaasuja.

kaasukammio (yhdyssana: kaasu + kammio) tapa, jolla natsit tappoivat ihmisiä keskitysleirillä.

Kaasukammio oli huone, johon tuli myrkyllistä kaasua.

kaasukammioissa → kaasukammio

kaasulla → kaasu

kannattaa (1) tässä yhteydessä: olla jonkun puolella. Esimerkiksi ”kannatan Real Madridia” tarkoittaa, että on peleissä Real Madrid -joukkueen puolella ja toivoo sen voittoa.

kannatti → kannattaa

kansalaisuus se, että on jonkin valtion eli maan jäsen. Esimerkiksi Suomen kansalaisuus tarkoittaa, että on Suomen valtion jäsen ja saa esimerkiksi Suomen passin ja voi → äänestää Suomessa.

kansanmurha (yhdyssana: kansa + murha) se, kun hävitetään eli yleensä tapetaan suuri ryhmä ihmisiä, joilla on keskenään esimerkiksi yhteinen kieli tai uskonto.

kehitysvammainen ihminen, jonka äly on kehittynyt heikosti. Kehitysvammaisen ihmisen on hankalaa ymmärtää tai oppia uusia asioita. Kehitysvamma voi olla ihmisellä jo, kun hän syntyy tai tulla esimerkiksi lapsena sairauden tai onnettomuuden vuoksi.

keksiä (1) saada uusi ajatus, idea esimerkiksi esineestä tai laitteesta, jota ei aikaisemmin ole ollut ja tehdä sellainen laite

keskitysleireille → keskitysleiri

keskitysleiri (yhdyssana: keskittäminen + leiri) vankilan tapainen paikka, johon kerätään ihmisiä, joista esimerkiksi maan johtaja ei pidä.

kokoontua (1) tulla samaan paikkaan tapaamiseen

kokoontuivat → kokoontua

kommunismi eli sosialismi aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

kommunismia → kommunismi

korko tässä yhteydessä: jos lainaa rahaa esimerkiksi pankilta, siitä voidaan maksaa korkoa. Korko on ikään kuin ”vuokra” lainatusta rahasta. Korko on yleensä tietty prosentti rahamäärästä, joka on lainattu.

korkoa → korko

kristalliyö (yhdyssana: kristalli + yö) tapahtuma, jossa natsit vuonna 1938 tappoivat juutalaisia ja rikkoivat juutalaisten kauppoja ja synagogia.

kristalliyön → kristalliyö

kristalliyönä → kristalliyö

kristitty sellainen, joka kuuluu kristinuskoon. Esimerkiksi Suomen yleisin kirkko eli evankelisluterilainen kirkko on osa kristinuskoa.

kristityt → kristitty

lain → laki

laki yhteinen sääntö siitä, miten asiat tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Jos rikkoo lakia, voi joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan.

levittivät → levittää

levittää (1) viedä jotakin moneen paikkaan. Esimerkiksi ”levittää tietoa” tarkoittaa, että antaa tai vie tietoa mahdollisimman monelle

liittoutuneet toinen ryhmä eli osapuoli toisessa maailmansodassa. Liittoutuneisiin kuuluivat muun muassa Neuvostoliitto, Iso-Britannia, Ranska ja Yhdysvallat.

menestyivät → menestyä

menestyä (1) pärjätä hyvin. Jos joku esimerkiksi ”menestyy opinnoissaan”, hän saa hyviä arvosanoja ja oppii paljon ja nopeasti.

määritellä (3) kertoa, millainen jokin on. Esimerkiksi ”hän määritteli rauhan käsitteen” tarkoittaa, että joku kertoi, mitä rauha hänen mielestään on ja ei ole.

määritteli → määritellä

natsi tässä yhteydessä: Saksan kansallissosialistisen puolueen jäsen, Saksan sotilaat toisessa maailmansodassa

natsijohtaja (yhdyssana: natsi + johtaja) se, joka johti natsseja eli Saksan kansallissosialistisen puolueen jäseniä ja/tai Saksan sotilaat toisessa maailmansodassa

natsijohtajat → natsijohtaja

natsipuolue Saksan kansallissosialistinen puolue, puolue, jota Adolf Hitler johti. Natsipuolue johti Saksaa vuosina 1933–1945

natsit → natsi

nälkiintyneitä → nälkiintynyt

nälkiintynyt sellainen, joka ei ole pitkään aikaan saanut tarpeeksi ruokaa

oikeudenkäynnit → oikeudenkäynti

oikeudenkäynti tilanne, kokous, jossa päätetään, onko ihminen tehnyt jonkin rikoksen ja millaisen rangaistuksen ihminen saa, jos hän on tehnyt rikoksen

olivat valloittaneet → valloittaa

politiikka yhteisistä (yhteiskunnan → yhteiskunta) asioista päättäminen

politiikkaan → politiikka

rodunjalostuksesta → rodunjalostus

rodunjalostus (yhdyssana: rotu + jalostus) se, että jalostetaan (→ jalostaa) rotuja

rotuajattelu (yhdyssana: rotu + ajattelu) ajatus, että ihmiset voidaan jakaa rotuihin ja toiset rodut ovat parempia kuin toiset

rotuajattelua → rotuajattelu

rotuopista → rotuoppi

rotuoppi (yhdyssana: rotu + oppi) vanha tieteenala eli oppi, jossa ajateltiin, että ihmiset voidaan luokitella erilaisiin rotuihin esimerkiksi ulkonäön ja perimän eli vanhempien geenien perusteella. Rotuopin mukaan erilaisilla roduilla oli erilaisia ominaisuuksia.

salaliitto (yhdyssana: sala- eli salainen + liitto) salainen yhteinen suunnitelma

siirtomaa alue tai maa, jonka jokin toinen valtio (eli maa) on ottanut itselleen. Esimerkiksi Ranskalla on ollut siirtomaita Afrikassa.

siirtomaita → siirtomaa

sosialismia → sosialismi → kommunismi

synagoga paikka, jossa juutalaiset esimerkiksi rukoilevat

synagogia → synagoga

takavarikoida (2) ottaa pois joltakin. Jos esimerkiksi opettaja ottaa oppilaan puhelimen pois, voidaan sanoa, että ”opettaja takavarikoi puhelimen”.

takavarikoitiin → takavarikoida

tuhoamisleireillä → tuhoamisleiri

tuhoamisleirejä → tuhoamisleiri

tuhoamisleiri (yhdyssana: tuhoaminen + leiri) keskitysleiri, jossa tapettiin juutalaisia ja muita, jotka oli viety leirille

tuomita (5) ilmoittaa, että joku on syyllinen ja / tai määrätä rangaistus teosta

tuomittiin → tuomita

työleireillä → työleiri

työleirejä → työleiri

työleiri (yhdyssana: työ + leiri) keskitysleiri, jossa juutalaiset ja muut, jotka oli viety leirille, tekivät työtä

työläs vaikea, raskas, hankala, sellainen, joka vaatii paljon työtä

työlääksi → työläs

valloittaa (1) tehdä valloitus eli ottaa itselleen maata

valloitti → valloittaa

valloittivat → valloittaa

valta jonkun mahdollisuus määrätä asioista. Esimerkiksi ”hänellä on paljon valtaa perheessä” tarkoittaa, että hän saa päättää monista asioista perheessä.

valtaa → valta

vähemmistö pienempi osa jostakin ihmisryhmästä. Esimerkiksi Suomessa se, että on ruotsinkielinen vähemmistö, tarkoittaa, että Suomessa on pieni ryhmä ihmisiä, joiden äidinkieli on ruotsi. Vähemmistön vastakohta on enemmistö.

vähemmistöjä → vähemmistö

yhteiskunnassaan → yhteiskunta

yhteiskunta (yhdyssana: yhteis- eli yhteinen + kunta) ihmisten yhdessä muodostama eli tekemä, järjestetty kokonaisuus. Esimerkiksi ”suomalainen yhteiskunta” tarkoittaa Suomessa asuvia ihmisiä ja sen toimintaa, josta on yhteisesti sovittu.

äänestää (1) antaa ääni eli olla mukana päättämässä jostakin. Esimerkiksi ”äänestää presidentinvaaleissa” tarkoittaa, että voi antaa yhden äänen jonkin presidentiksi pyrkivän eli presidenttiehdokkaan puolesta

äänioikeus (yhdyssana: ääni + oikeus) lupa äänestää vaaleissa eli antaa ääni. Esimerkiksi ”äänioikeus presidentinvaaleissa” tarkoittaa, että saa äänestää jotakuta ehdokasta.